Oponentský posudek disertační práce

Program: Sociologie
Obor: Humanitní environmentalistika
Student: Mgr. Lukáš Kala
Název práce: Environmentální aspekty životního způsobu českých singels

Oponent: doc. PhDr. Jan Váně, Ph.D.
Pracoviště: Fakulta filozofická ZČU v Plzni

Struktura posudku:

1. Komentář ke struktuře práce a připomínky k obsahu
   Autor si zvolil zajímavý cíl, jímž bylo studium singles v českém prostředí. Zobecním-li šíři otázek, jejichž množství mne až zarazilo, jsou patrné dvě ústřední témata. Otázka zda a jak se život (spotřeba, práce, nakládání s volným časem, bydlení, mezilidské vztahy) singles odráží v jejich environmentálních strategiích a jak jsou způsoby života singles ovlivňovány procesy individualizace. Práce je strukturována velmi dobře a přehledně. Od obecných vymezení (představení problematiky s def. pojmu včetně typologií singles, představení relevantních teorií) po představení záměrů, vlastního výzkumu a pak precizní analýzy zjištěných poznatků. Autor si připravil předpolí výzkumu, doložil na počtu studií, jak je tento jev zkoumán v zahraničí, jaký je vztah mezi životními strategiemi singles a jejich environmentálním dopadem podle ekologické stopy aj. V tomto ohledu je práce provedena logicky a konzistentně a vyznačuje se solidní kvalitou.

2. Jazyková a grafická úroveň
   Jazyková úroveň textu je adekvátní požadavkům kladeným na disertační práci. Pozitivně hodnotím šíři relevantních výzkumů, s nimiž je autor obeznámen a s kterými ve své disertaci pracuje. Avšak práce po formální stránce vykazuje některé nedostatky, které nepovažuji za triviální s ohledem na obeznámenost s publikačními pravidly (soudě nejen podle autorových publikací, které jsem si mohl dohledat, ale i s ohledem na délku studia, které má již autor za sebou).
   (a) Práce se vyznačuje drobnými překlepy.
   (b) Nepřijde mi jako vhodné, oznámit čtenáři, že protože už byly některé části výzkumu publikovány, obsahují tyto části i svůj teoretický úvod, ačkoli samotná práce má svůj vlastní ucelený teoretický úvod. A odvolávat se na to, že by došlo k rozpadnutí logické struktury dané části. Jinými slovy, autor říká, že se „mu to nechtělo přepisovat". Velice oceňuji, že autor pracoval na své disertaci tak, aby části získaných poznatků byly již během studií publikovány. A je zcela přirozené, že jich v práci použije jako kapitol či subkapitol. Ale není možné v podstatě říct, že se mu něco nechce předělávat a proto se bude text vyznačovat jistými

duplicitami, které ale nemají jiné opodstatnění, než výše zmíněnou nechuť to přepsat.

(c) V textu se opakovaně objevují odkazy na publikace, které nejsou nikde v přehledu literatury uvedeny. Ke všemu se jedná o klíčové publikace, na které autor odkazuje vícekrát. Těžko se pak hodnotí, zda případná odkaz je relevantní, či nakolik se jedná o správnou interpretaci. Jako příklad uvádím odkazy na (Habartalová 2014) s. 10 nebo 38, nebo (Young 1999) s. 28, nebo (Galčanová, Vacková 2014) s. 58.

(d) Možná se jedná jen o osobní dojem oponenta, ale řada novinářských klišé proniká nejen do běžné mluvy, ale i již i do odborných textů. Za jedno z nejvíce problematických považuji konstatování, že si někdo něčeho všimnul. (Viz Librová si všimla (s. 23, 152), celá řada sociologů si všimla (159) a jinde v textu se to všímáním jen hemží). Měl jsem za to, že vědecké bádání je postaveno na systematické práci (pozorování, analýza, explikace, interpretace atd.) a ne na pouhém všímání.

(e) Je mi záhadou, proč autor píše např. Tabulka 8, když se jedná o graf. Dále v tom samém grafu hovoří o modrých a červených sloupcích, ale graf je černobílý.

(f) O ne příliš dobré redakci textu svědčí i to, že na řadě míst strana končí nadpisem pro další subkapitolu, aniž by následoval jakýkoli text. (s. 80, 84, 90).

(g) Autor nás obsáhle seznamuje s důvody, proč respondenty svého výzkumu označuje jako „komunikaty", s odůvodněním, že je bere jako sobě rovné. V podstatě tak naznačuje, že užití termínu „respondent" snižuje hodnotu dané osoby. To mu ale nebrání v tom, aby v klíčové kapitole VI. Standardně užíval označení „respondent". Doporučuji, aby se autor buď zdržel zdlouhavých pasáží o etice výzkumu (respektive oslovování) nebo, aby byl pak ve své práci konzistentní.

(h) V rejstříku je patrné, že autor nemá sjednocený typ písma.

3. Otázky k obhajobě

(a) Autor vychází ve své práci z předpokladu, že „mladí lidé odkládají založení rodiny a upřednostňují naplnění svých individualizovaných hodnot a cílů"(s. 8) a vztahuje to zejména k manželství. Dokázal by předložit nějaká relevantní sociologická vysvětlení, proč mladí lidé odkládají založení rodiny, kromě konstatování o individualizovaných hodnotách?

(b) Autor v jednom ze svých „závěrů" naznačuje, že u zelených singles se daleko výrazněji projevuje obecná neochota ke kompromisům a vysvětluje to tím, že se obávají o svou individualizovanou identitu (s. 142). Musím říct, že tomu závěru moc nerozumím. To, znamená, že ti, co odmítají svět/cestu kompromisu mají větší (lépe/precizněji/důsledněji (?) propracovanou) individualizovanou identitu, kterou je nezbytné chránit?

(c) Zdá se, že autor narazil na skupinu věřících singles. O jak velký vzorek se jednalo a dalo by se z jejich výpovědí usuzovat na nějaký trend k singles strategiím mezi věřícími (zejména s deklarovanou religiozitou)? Dále pak nerozumím tvrzení, že velké množství zelených singlů nedělá rozdíl mezi posvátným a profánním (s. 90). Zajímalo by mne, jak se to projevuje? Tzn., že vše je profánní nebo naopak to má sakrální povahu nebo jak?

(d) Autor naznačuje, že ti z respondentů, kteří prošli komunitní formou bydlení, mají větší tendenci k alternativnímu, environmentálně příznivějšímu způsobu života. Dalo by se tedy podle něj vyvodit, že komunitní formy života posilují environmentálně příznivější způsob života? Jak si potom takovou situaci, s ohledem na jím silně akcentované procesy expresivní formy individualizace vysvětlujete? Jinak řečeno, nefungují „komunity" jako profylaxe před přílišným konzumerismem?

(e) Autor se domnívá, že populace singles (s ohledem na jím stanovené výběrové charakteristiky (s. 62) do budoucna poroste, a že na to česká společnost bude muset adekvátně reagovat. Domnívám se, že tento předpoklad (s ohledem na Inglehartovu teorii o postmaterialismu, kterou autor zastává) není tak jednoznačný. Ten totiž stojí (u Ingleharta) na předpokladu rostoucího materiálního bohatství a bezpečí. Zajímalo by mne ale více, zda autor promýšlel vysvětlení, proč paralelně s nárůstem singles roste počet jedinců využívajících tzv. „mama-hotel") a zda případně mezi těmito dvěma jevy neexistuje nějaká souvislost.

(f) Dovolím si ještě poslední otázku. Když autor volil své téma výzkumu, měl jistě nějaké intuitivní očekávání o výsledcích. Překvapila jej jeho zjištění v něčem? V čem?

4. Závěry

(a) Autor ve své disertační práci **prokázal** schopnost samostatné tvůrčí práce v daném oboru.

(b) Práce i přes vznesené výtky **splňuje** požadavky standardně kladené na disertační práce v daném oboru.

Datum a podpis oponenta

12. 1. 2015

Doc. PhDr. Jan Váně, Ph.D., v. r.